19/10/2021

Φίλιππος Νίκογλου: Ο άνθρωπος που οδήγησε τη Θεσσαλονίκη στην απελευθέρωση

/ Ιστορία - Εθνικά Θέματα

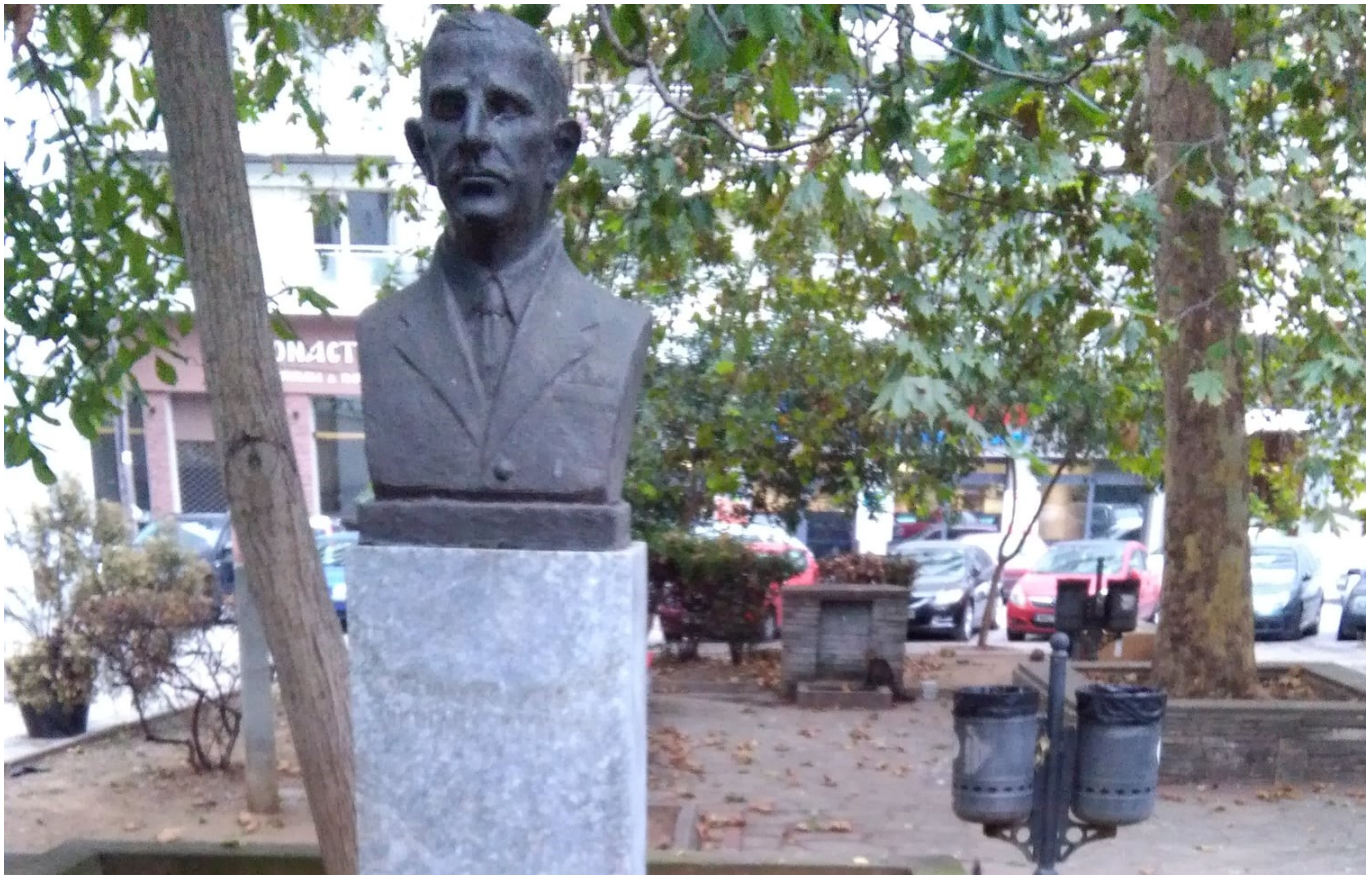

Χιλιάδες κάτοικοι της Θεσσαλονίκης βαδίζουν καθημερινά στη λεωφόρο Βασιλίσσης Όλγας, αγνοώντας πως στο σημείο που βρίσκεται το γνωστό εστιατόριο “Καμένη γωνιά” υπάρχει η προτομή του ανθρώπου στον οποίον η πόλη οφείλει την απελευθέρωσή της το 1912.

Το όνομα του άγνωστου για πολλούς αυτού ήρωα είναι Φίλιππος Νίκογλου και είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με τα γεγονότα των ημερών εκείνου του Οκτωβρίου του 1912.

Ο Φίλιππος Νίκογλου γεννήθηκε το 1871 στη Στενήμαχο (Ασένοβγκραντ) της Ανατολικής Ρωμυλίας, που μέχρι την ανταλλαγή πληθυσμών μεταξύ Βουλγαρίας και Ελλάδας μετά τον Α΄ Π.Π. κατοικούνταν κυρίως από Έλληνες. Σπούδασε ιατρική στη Φιλιππούπολη (19 χιλιόμετρα μακριά από τη Στενήμαχο), ειδικεύτηκε ως χειρουργός στη Γερμανία και πριν τον Α΄ Βαλκανικό πόλεμο εργαζόταν στη Σόφια.

Ο Νίκογλου, ελληνικής καταγωγής με βουλγαρική, όμως, υπηκοότητα, με το ξέσπασμα των Βαλκανικών Πολέμων στρατολογήθηκε στις 7 Σεπτεμβρίου του 1912 στο υγειονομικό του βουλγαρικού στρατού ως υπίατρος.

Το Χρονικό των γεγονότων

Ο υπίατρος Φίλιππος Νίκογλου τοποθετήθηκε σε κινητό χειρουργείο της VIIης Μεραρχίας του Βουλγαρικού στρατού στο Σαμάκοβο, όπου εκεί, σαν σήμερα, στις 19 Οκτωβρίου 1912, άκουσε τους Βούλγαρους επιτελείς να σχεδιάζουν την κατάληψη της Θεσσαλονίκης, αλλά και να λένε για τον ελληνικό στρατό ότι δεν θα μπορούσε σε καμία περίπτωση να φθάσει έγκαιρα στην πόλη.

Ο Νίκογλου έλαβε τις ίδιες πληροφορίες και από τον συνάδελφό του, ιατρό Γεώργιο Τζηρίδη, από την Άνω Τζουμαγιά, όπου είχε την έδρα του ο τότε διάδοχος της Βουλγαρίας, Μπόρις, ο οποίος έπινε συχνά τσάι στο κατάλυμα του γιατρού με ένα Γερμανό στρατηγό.

Ο Τζηρίδης ήταν ο πρώτος που πληροφορήθηκε την απόφαση του Μπόρις να κινήσει τον Βουλγαρικό Στρατό για κατάληψη της Θεσσαλονίκης και την πληροφορία αυτή την εμπιστεύτηκε στον Νίκογλου.

Ο Νίκογλου εκείνες τις μέρες θα αναχωρούσε για τη Σόφια, συνοδεύοντας τραυματίες. Έχοντας, όμως, ελληνική συνείδηση, με κίνδυνο της ζωής του, αφού σε καιρό πολέμου τέτοιες πρωτοβουλίες τιμωρούνται με εκτέλεση, συνάντησε στις **21 Οκτωβρίου 1912** στην Άνω Τζουμαγιά τον Λοχαγό Αθανάσιο Σουλιώτη, στρατιωτικό ακόλουθο της Ελληνικής πρεσβείας στη Σόφια, ο οποίος είχε διορισθεί Στρατιωτικός Σύνδεσμος στον Σερβικό συμμαχικό Στρατό. (Στη Σόφια στάθμευε τότε η Σερβική Μεραρχία του Στεφάνοβιτς). Κατά τη συνάντηση του αποκάλυψε όσα είχε ακούσει από τους επιτελείς του βουλγαρικού στρατού.

Παράλληλα, ο Σουλιώτης είχε κληθεί στην Άνω Τζουμαγιά από τον Βούλγαρο στρατηγό Τεοντόροφ, όμως, με όσα του είπε ο Νίκογλου, ο στρατηγός δεν θα εμφανίζονταν στο ραντεβού. Η συνάντηση κλείστηκε απλά, για να μην καταλάβει η Ελληνική κυβέρνηση τα πραγματικά σχέδιά του, αφού ο ίδιος με μία Βουλγαρική

μεραρχία βάδιζε προς τη Θεσσαλονίκη, με σκοπό την κατάληψη της.

Ο Σουλιώτης αργότερα θα έγραφε στην αναφορά του: «Ο ιατρός Νίκογλου προθύμως πλησιάσας με, μοι είπεν ότι από της αρχής του πολέμου όλαι οι εμπιστευτικαί διαταγαί συνιστούσαν την καταβολήν πάσης προσπαθείας όπως αι Μακεδονικαί πόλεις και προπάντων η Θεσσαλονίκη καταληφθούν προ της καταλήψεως αυτών υπό του Ελληνικού Στρατού. Με επιβεβαίωσεν ότι ο Διάδοχος Βόρις μετά του Στρατηγού Ράτζο Πέτρωφ διήλθον από την Άνω Τζουμαγιά και ότι είδεν εις στο ξενοδοχείο του στρατιώτας της βασιλικής φρουράς οδηγούντας την βασιλικήν άμαξα, προοριζομένη δια την επίσημον είσοδον του Διαδόχου της Βουλγαρίας εις Θεσσαλονίκην».

Ο Σουλιώτης, προκειμένου να τηλεγραφήσει κρυπτογραφημένες τις πληροφορίες, προσποιήθηκε τον ασθενή και με πιστοποίηση γιατρού επέστρεψε για νοσηλεία στη Σόφια. Εκεί, ο Ταγματάρχης Φρατζής τηλεγράφησε τις πληροφορίες με τους κώδικες του Υπουργείου Εξωτερικών στον Υπουργό Λάμπρο Κορομηλά.

Ο Κορομηλάς με τη σειρά του ενημέρωσε αμέσως τον Βενιζέλο για τα σχέδια των Βουλγάρων και ο πρωθυπουργός ζήτησε επιτακτικά από τον αρχιστράτηγο διάδοχο Κωνσταντίνο, ο οποίος είχε αποφασίσει να κινηθεί ο ελληνικός στρατός βόρεια, με κατεύθυνση προς το Μοναστήρι (Μπίτολα), για να συναντήσει τον σερβικό στρατό, ο στρατός να κινηθεί χωρίς καμία καθυστέρηση προς τη Θεσσαλονίκη, όπου κατευθύνονταν οι δυνάμεις του βουλγαρικού στρατού από τα βορειοδυτικά.

Είναι χαρακτηριστική η περίφημη φράση του Βενιζέλου στον διάδοχο Κωνσταντίνο «σας απαγορεύω να πάτε στο Μοναστήρι, θα πάτε να απελευθερώσετε τη Θεσσαλονίκη».

Ακολούθησε ο πρώτος, από τους πολλούς, καυγάδες αρχιστράτηγου και πρωθυπουργού, αφού ο διάδοχος αγνόησε την εντολή του τελευταίου.

Ο Βενιζέλος αναγκάστηκε να κάνει χρήση του αξιώματός του και να στείλει τον βασιλέα Γεώργιο Α’ στο μέτωπο, για να κάμψει την αντίσταση του Κωνσταντίνου, και να κατευθύνει τον ελληνικό στρατό προς την πόλη της Θεσσαλονίκης.

Τα γεγονότα των επόμενων ημερών είναι γνωστά, αφού στις 26 Οκτωβρίου του 1912 στη Θεσσαλονίκη μετά από 482 χρόνια τουρκοκρατίας υψώθηκε η Ελληνική Σημαία.

Ο Φίλιππος Νίκογλου κηρύχθηκε εχθρός του βουλγαρικού κράτους, το

Σεπτέμβριο του 1913 με τη βοήθεια συναδέρφων του διέφυγε από τη Βουλγαρία μαζί με τα ξαδέρφια του Νίκο και Μιχάλη, οι οποίοι το 1930 ίδρυσαν την εταιρεία “Ζύμαι Αρτοποιίας Νίκογλου Α.Ε.”, τη γνωστή σε όλους ΖΑΝΑΕ.

Ο ίδιος εγκαταστάθηκε στην Αθήνα, όπου εργάστηκε ως ιατρός χειρουργός.
Το 1950 σε ηλικία 79 ετών ο Νίκογλου παρασημοφορήθηκε από το ελληνικό κράτος δια χειρός του Βασιλιά Παύλου, με το Χρυσού Σταυρό του Τάγματος του Γεωργίου του Α’.

Η Μνήμη

Ο άγνωστος αυτός ήρωας πέθανε την 27η Ιουλίου 1953. ο Δήμος Θεσσαλονίκης έδωσε το όνομά του στο δρόμο που έχει είσοδο το Λαογραφικό Μουσείο και σε ένα διπλανό δρόμο δόθηκε το όνομα του Αθανασίου Σουλιώτη.

Στη λεωφόρο βασιλίσσης Όλγας δίπλα από το εστιατόριο “Καμένη γωνιά”, σε ένα πολύ μικρό παρκάκι έχει στηθεί η προτομή του Ανδρός Φιλίππου Νίκογλου, όπου τα γράμματα δεν είναι ευανάγνωστα από τη φθορά του χρόνου και στη βάση του εναποθέτουν οι φιλόζωοι αλλά όχι φιλίστορες περίοικοι τροφή και νερό για τα αδέσποτα της γειτονιάς.

Πηγές: 1) Βαλκανικοί πόλεμοι 1912 – 1913. Χρ. Γκίων – Στ. Θηραιός. Εκδ. Κέκροψ.
2) ΒΑΛΚΑΝΙΚΟΙ ΠΟΛΕΜΟΙ 1912-1913: ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΓΙΑ ΤΑ 90 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΌ ΤΟΥΣ ΒΑΛΚΑΝΙΚΟΥΣ ΠΟΛΕΜΟΥΣ. Ανχης (ΠΖ) Γεώργιος Φωτόπουλος. Ειδική Έκδοση της ‘Στρατιωτικής Επιθεώρησης.

Πηγή: ΜΝΗΜΕΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ-σύνδεση με το παρόν